

BeeHive

השיח ברשתות החברתיות במזה"ת

עורכים: ד"ר הראל חורב, הדס סופר שבתאי

כרך 3, גיליון 7, יולי 2015

תוכן עניינים

1	דבר העורכים
2	בעקבות הסכם הגרעין: חוגגים את ההסכם, מייחלים לשינוי
4	מה בין מוסיקה לפוליטיקה, מגדר ומיניות? פסטיבל מְאָזִין במרוקו
6	הרשת הטורקית למען האויגורים: כוח הרשתות מול האינטרסים החיוניים

דבר העורכים

אנו שמחים להגיש לכם את גיליון יולי של **ביהייב**. המאמר הפותח מנתח את תגובות הרשתות החברתיות להסכם הגרעין שהושג ב-14 ביולי בין איראן למעצמות המערב ומשמעויותיהן. מאמר נוסף סוקר את ההד הרשתי שעורר פסטיבל "מְאָזִין" השנתי של מרוקו, והמאמר החותם דן ביחסי טורקיה-סין, על רקע השמועות שפשטו ברשתות לגבי מצבם של האויגורים במחוז שינג'יאנג (Xinjiang).

לתשומת לב קוראינו, בחודש אוגוסט יוצאת מערכת **ביהייב** לפגרה קצרה. נשוב עם גיליון עדכני בחודש ספטמבר.

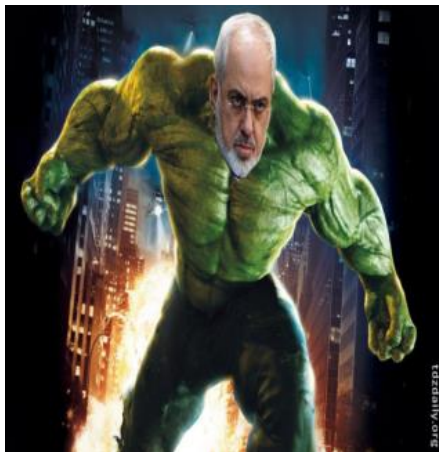
בעקבות הסכם הגרעין: חוגגים את ההסכם, מייחלים לשינוי

ד"ר רו צימט

עם פרסום דבר הסכם הגרעין, שהושג ב-14 ביולי בין איראן למעצמות המערב, הוצפו הרשתות החברתיות בתגובות שמחה והתלהבות מצד אלפי אזרחים איראנים שהביעו את שביעות רצונם מההסכם והגדירו אותו כניצחון.¹ גילויי השמחה זלגו עד מהרה גם לרחובות טהראן וערים נוספות, שהתמלאו באלפי צעירים ששיתפו ברשתות תמונות מהחגיגות. הגולשים אף יצרו האשטאג בשם: #IranWinsPeace (איראן זוכה בשלום) ששימש להעלאת דיווחים ותמונות המבטאים את שמחתם לנוכח ההסכם שהושג.

כפי שניתן ללמוד מהשיח שהתפתח ברשתות החברתיות, את גילויי השמחה ניתן לזקוף בעיקר לציפיות העמוקות בקרב הציבור האיראני לשיפור מצבו הכלכלי לאחר הסרת הסנקציות הצפויה בעקבות ההסכם. שכן, השיח שהתפתח ברשתות כמעט ולא עסק בתכני ההסכם הנוגעים למגבלות על תוכנית הגרעין ולפיקוח על מתקני הגרעין והתמקד בעיקר בהבעת שמחה ותקווה לשיפור המצב. ערב ההסכם כתב העיתונאי האיראני הגולה, בהרוז כאזמי, בדף הפייסבוק שלו: "הערב עשוי להיות ערב הסנקציות האחרון. ממחר ניתן לקוות שנוכל לצעוד לעבר היום בו נהפוך למדינה רגילה כמו מדינות רבות אחרות, מדינה ללא סנקציות".² העיתונאית האיראנית-אמריקאית נגאר מורתזוי העלתה לחשבון הטוויטר שלה צילומי מסך של טלפונים סלולאריים עם מסרונים מלאי תקווה, שנשלחו אליה על-ידי אזרחים איראנים לאחר ההכרזה על ההסכם. באחד המסרונים התבטא אזרח איראני כי "היום הוא יום בלתי נשכח בהיסטוריה המודרנית של איראן, צריך להוסיף את ה-14 ביולי ללוח השנה הפוליטי של איראן".³

תגובות רבות כללו גם ביטויי הוקרה לנשיא חסן רוחאני ולשר החוץ מוחמד זריף, שניהל את השיחות מן הצד האיראני וזכה לעיקר השבחים. הגולשים הציגו את זריף כגיבור לאומי והעלו קריקטורות שהתפרסמו

בעיתונות הרפורמיסטית בהן הושווה שר החוץ לגיבורים היסטוריים איראנים, כדוגמת ראש הממשלה לשעבר, מוחמד מוסאדק, שהיה אחראי להלאמת הנפט בראשית שנות החמישים; אמיר כביר, ראש הממשלה והרפורמטור הנחשב ביותר בתקופת השושלת הקאג'ארית במאה ה-19; והקשת האגדי אראש, שנאבק בשם איראן על כבודה לאחר מפלתה לממלכת טוראן. יש לציין, כי העימות החריף שפרץ בין זריף לשרת החוץ של האיחוד האירופי, פרדריקה מוגריני בשבוע השיחות האחרון בווינה, תרם מאוד ליוקרתו הציבורית מבית. ב-8 ביולי דיווחו מקורות דיפלומטיים כי במהלך פגישה בין צוותי המשא ומתן של איראן והמערב איימה מוגריני לעזוב את השיחות ובתגובה

MIDDLE EAST NETWORK ANALYSIS DESK – MENAD

Tel: 03-6409100 – Fax: 03-6415802 - E-Mail: menad.tau@gmail.com

www.dayan.org

הטיח בה זריף: "לעולם אל תאיימו על איראני".⁴ תגובת זריף עוררה גל של גילויי גאווה לאומית ברשתות החברתיות וגולשים איראנים יצרו האשטאג בשם: #NeverThreatenAnIranian, ששימש להעלאת תגובות שביטאו תמיכה בשר החוץ והציגו אותו בדמות גיבור העל, הענק הירוק - Hulk (בתמונה).

הימין הרדיקלי באיראן, שכנותיה הערביות וישראל, לעומת זאת, זכו לקיתונות של ביקורת והוצגו כמפסידים הגדולים של הסכם הגרעין. ראש ממשלת ישראל, בנימין נתניהו, זכה לתגובות עוינות במיוחד בעקבות הביקורת החריפה שהשמיע כנגד ההסכם. התגובות כללו נאצות, השמצות ואיחולים למותו.⁵ לצד גילויי השמחה והציפיה לשיפור המצב הכלכלי הביעו גולשים רבים תקווה כי הסכם הגרעין יוביל לשיפור גם במצב זכויות האדם באיראן. התגובות להסכם כללו, בין היתר, קריאות לנשיא רוחאני לממש את הבטחת הבחירות

חוגגים בטהראן מניפים שלט: "איראן תהיה שוב ירוקה"

שלו ולפעול לשחרור שני מנהיגי האופוזיציה הרפורמיסטית, מיר-חוסייין מוסוי ומהדי כרובי, הנתונים למעלה מארבע שנים במעצר בית, ולקדם רפורמות אזרחיות ופוליטיות באיראן.⁶ העיתונאי והסופר הרפורמיסטי רזא עליג'אני העלה לדף הפייסבוק שלו פוסט בו ייחל ליום בו יהיה ניתן לחגוג ברחובות איראן את קיומן של בחירות חופשיות ודמוקרטיות.⁷ כמו כן, הביעו רבים מהגולשים תקווה לשיפור הקשרים עם ארצות-הברית ולנרמול היחסים עמה. "אני מקווה שהסיסמה "מוות לאמריקה" תבוטל", כתב אחד הגולשים.⁸

במקביל לתגובות השמחה והציפיות העולות, כלל שיח הרשתות גם גילויי פסימיות וספקנות ביחס לעתיד. חלק מהגולשים טענו כי הציפיות לשיפור מצבם של אזרחי איראן בעקבות הסכם הגרעין מופרכות. אחד מהם כתב שאין כל סיבה לחגוג, שכן בעיות האזרחים לא תיפתרנה, הכספים שנלקחו מאיראן לא יוחזרו אליה ולא ישמשו לטובת האזרחים, מחירי הדלק, המים והחשמל לא יוזלו והאבטלה לא תעלם.⁹ לטענת אחרים, אין כל סיבה לחגוג הסכם המחזיר את איראן למצב בו היתה טרם הטלת הסנקציות. ברוח זו המשיל אחד המגיבים ברשת את חוגגי ההסכם לאיכר שהלין בפני אדונו כי חדרו הקטן אינו מספק את צרכי משפחתו, ובתגובה שלחו האדון לישון עם משפחתו בחצר. כעבור מספר ימים נאות האדון להשיבו לחדרו הקטן וזה בתגובה לא הפסיק להודות לו על טוב ליבו. הנמשל, לטענת הגולש, הוא כמובן העם האיראני החוגג הסכם אשר משיב אותו לאותם התנאים בהם חי לפני כעשור.¹⁰ גולשים רבים אף הגדילו לטעון, כי הכספים שיזרמו לאיראן בעקבות ההסכם לא יועילו ממילא לאזרחי איראן, שהרי הם ישמשו לצורכי סיוע למדינות זרות או יזרמו לכיסיהם הפרטיים של שליטי המדינה. אחד המגיבים כתב בלעג שאזרחי לבנון, עזה, עיראק, סוריה וסודאן הם שצריכים לחגוג את הסכם הגרעין, שכן הם אלה שייחזרו מהכספים. גולש אחר כתב כי הכסף לא יגיע לכיסיהם של האזרחים הפשוטים, כי אם לאנשי הדת שיהפכו עשירים עוד יותר.¹¹

לסיכום, התגובות ברשתות החברתיות להסכם הגרעין מעידות על תמיכה רחבה מצד אזרחי איראן בהסכם, אך גם על עוצמת הציפיה, הן לשיפור במצבם הכלכלי והן ביחס לחירויות הפרט. אשר על כן, העדר מענה ראוי למאוויי הציבור עלול להוביל למשבר ציפיות שיציב אתגר משמעותי בפני המשטר האיראני.

מה בין מוסיקה לפוליטיקה, מגדר ומיניות? פסטיבל מְאֵזִין במרוקו

ד"ר ג'ואל פרקר ולארה בראנטלי

פסטיבל "מְאֵזִין" השנתי למוסיקת עולם שהתקיים במרוקו ביוני האחרון, עורר שיח סוער ברשתות החברתיות סביב סוגיות מגדריות במרוקו בפרט ובעולם הערבי בכלל. הפסטיבל החל את דרכו בשנת 2002 כאירוע שיזמה ממשלת מרוקו על מנת לתמוך ולקדם אמנים מקומיים.¹² ברוח כוונתו של המלך מוחמד השישי לשוות לפסטיבל ניחוח קוסמופוליטי, הוזמנו אליו השנה גם כוכבים בין-לאומיים כמו אָשֶׁר, שֶׁן פּוֹל וג'ניפר לופז, שהופיעו לצד להקות מקומיות, דיוות מסורתיות מלבנון וזמרים מפורסמים בתפוצה הערבית כמו מאהר זַיִן, כוכב הפופ המוסלמי-שוודי. המפגש התרבותי שנוצר בתוך כך שיקף מצד אחד את המושג המרוקאי *מְאֵזִין*, שפירושו קריאת תיגר ושעמו מזהים מוסיקאים מהפכניים בסצנת ההיפ-הופ במרוקו,¹³ ומצד שני המחיש את מגבלות הפלורליזם התרבותי במרוקו.

אומני הפסטיבל נתנו ביטוי לגישות מגדריות מנוגדות. כך לדוגמה עלתה לבמה כוכבת ההיפ-הופ המרוקאית סולטנה בלבוס זהה לזה של שותפיה הגברים. מטרתה הייתה להסיח את תשומת הלב מגופה ולהעביר באופן מופגן את הדגש למסרים שבשיריה.¹⁴ מנגד, לא חסכה ג'ניפר לופז מחוות מיניות מקהל צופים ענק שמנה כמאה ושישים אלף צופים מרחבי העולם הערבי. הופעתה של לופז לא הייתה הפרובוקציה היחידה בפסטיבל. גם להקת הרוק האנגלית "פלסיבו" גרמה לסערה כאשר עלה אחד מחבריה לבמה בחזה חשוף עם כיתוב המספר 489 אשר סומן באיקס כמחוק (בתמונה). בכך ביקשו חברי הלהקה למחות

על סעיף 489 בחוק הפלילי של מרוקו המגדיר הומוסקסואליות כעבירה פלילית.¹⁵ צעד זה הצטרף למחאת הארגון הפמיניסטי האירופי "פֶּמֶן", שפעילותיו הוקיעו את אותו חוק מוקדם יותר באותו היום, כאשר חברותיו התנשקו בחזה חשוף ברחבת המינְרֵט ההיסטורי של מסגד חסן ברבאט, כשעל גבן הכתובת "בגאווה מְבִטְחֵנוּ" (*In Gay we Trust*).

ההתרסה של "פֶּמֶן" עוררה תרעומת וביקורת בציבור המרוקאי שהשתקפה היטב גם בשיח הרשתות החברתיות.¹⁶ משטרת מרוקו, מכל מקום, הבהירה שמעשים כאלו לא יתקבלו בהבנה ויום למחרת המפגן של "פֶּמֶן" עצרה שני גברים מקומיים שעמדו להתנשק באותו המקום. בגין המעשה נידונו השניים לארבעה חודשי

MIDDLE EAST NETWORK ANALYSIS DESK – MENAD

Tel: 03-6409100 – Fax: 03-6415802 - E-Mail: menad.tau@gmail.com

www.dayan.org

מאסר. גזר הדין גרר ביקורת מוגבלת בלבד בטוויטר ובפייסבוק, בעיקר מצד הארגון החברתי המרוקאי "אֶסְנָאֵת"¹⁷, שהשיק האשטאג בשם: "אהבה איננה פשע". לעת עתה לא הועילה המחאה הרשתית ושני הגברים עדיין נתונים במאסר.

התגובות לאירועים הללו שהתחוללו בפסטיבל ובשוליו מלמדים על סובלנות נמוכה בסוגיות הנוגעות לקהילת הלהט"בים בפרט ובענייני מין ומגדר בכלל. על רקע המחאות לעיל שביטאו כמה מאומני הפסטיבל יצאו אלפי מרוקאים לרחובות בקריאות כגון "לא להתקפה על ערכים מרוקאיים!" ו"חירות פירושה כבוד לאחר!".¹⁸ אפילו העיתון הליברלי הערבי-צרפתי אורינט XXI ביקר את מחאת נשות "פֶּמְן" בטענה שהמסר שלהן "זר למציאות המקומית".¹⁹ עם זאת לא רק קולות שמרניים נשמעו אלא גם הלכי רוח ליברלים יותר שרבים מהם הושמעו ברשתות החברתיות, לעתים בזכות מובילי דעה הבולטים בפעילותם המקוונת. העיתונאית הצעירה ננסי פח'ורי, למשל, בעלת חשבון טוויטר המתהדר בלמעלה מ-40,000 עוקבים, העלתה על נס את הזוהר והשינוי החברתי הניכרים במרוקו שהשתקפו היטב במהלך הפסטיבל. בזכות מתווכים מפורסמים כמו פח'ורי, זכה הפסטיבל לתשומת לב רבה מצד אמצעי התקשורת הממסדיים כמו גם מצד גולשים ממקומות אחרים בעולם הערבי, ובראשם לבנון.

החשיפה שסיפק הפסטיבל והדי מלחמת האזרחים בסוריה, תרמו לערעור תדמיתן הא-פוליטית של זמרות לבנוניות בולטות שלקחו בו חלק. כך לדוגמה הזמרת הלבנונית מאג'ידה אל-רומי, שלפי דיווח אתר חדשות המורדים הסוריים, עֶפֶס אל-סיר, מיהרה להכחיש בפומבי האשמות לפיהן בפתח הופעתה בפסטיבל הביעה תמיכה בבשאר אל-אסד. הזמרת עצמה טענה שכל כוונתה היה להביע צער על כל דם ערבי שנשפך, ובמיוחד דמם של ילדים, מעבר לכך אין לה עניין בפוליטיקה.²⁰ קדמה לפרשה זו סערה שהתחוללה ברשתות החברתיות בעקבות ציוץ של כתב אל-ג'זירה, פייצל אל קאסם. האחרון רמז לכך שיכולות הצבא הלבנוני מצטמצמות להרג פליטים סורים והפקת סרטי וידאו מוסיקליים בשיתוף עם דיוות לבנוניות כמו נג'א פֶּרַם, אֶלִיסָה וננסי עג'רם (שלושתן מחזיקות בחשבונות טוויטר בעלי מיליוני עוקבים).²¹

לסיכום, למרות שפסטיבל מואזין מתיימר ליצור מרחב אומנותי, אסקפיסטי לכאורה, המנותק מענייני היום-יום, הוא נתן השנה ביטוי למתחים ניכרים השוררים בחברה המרוקאית בנושאים מגדריים ופוליטיים. למרות זאת, נכון וכדאי לראות את חצי הכוס המלאה והיא שעצם יכולתו של הפסטיבל לספק למתחים הללו אכסניה משותפת ולהכיל אותם באופן סבלני יחסית, איננה מובנת מאליה במציאות המזרח תיכונית העכשווית סחופת רוחות הרדיקליזציה. הדבר מקבל משנה תוקף בזכות הרשתות החברתיות שבאמצעותן יכולים הדיונים החשובים שעורר הפסטיבל לצאת את הגבולות הפיזיים של מתחם הפסטיבל עצמו ולהתפשט למרחב המרוקאי כולו ואף לחלקים אחרים במזרח התיכון.

הרשת הטורקית למען האויגורים: כוח הרשתות מול האינטרסים החיוניים חי איתן כהן ינרוג'ק

בדומה לרמדאן אשתקד, גם השנה העסיק את הרשתות החברתיות הטורקיות מאבק בין-לאומי בעל סממנים אסלאמיים, וכשם שמבצע "צוק איתן" עלה לכותרות בחודש יולי שעבר, כן כבש את תשומת לב הגולשים בקיץ זה מאבקם של האויגורים – הנחשבים לחלק ממשפחת העמים הטורקית הגדולה – וחיים תחת שלטונות סין במחוז שינג'יאנג (Xinjiang).

חבל שינג'יאנג נכבש במהלך ההיסטוריה על ידי קבוצות שונות כגון הוננים, אויגורים ושושלות סיניות. לאחר שהחליף ידיים מספר פעמים במלחמות מתמשכות על השליטה בו, ניצחו הסינים בשנת 1759 את הנסיכות הדזונגרית המונגולית, השתלטו על המחוז ושינו את שמו מדזונגריה לשינג'יאנג. אך לא היה זה סוף פסוק: בשנת 1864 התמרדו האויגורים והמוסלמים הסינים (Hui) בהנהגתו של יאקופ ביי והצליחו לגרש את הסינים מן המחוז, אך רק לזמן קצר, שכן בשנת 1884 שוב השיגו הסינים את השליטה בו. האויגורים לא ויתרו בקלות, ובמהלך מרידות חוזרות ונשנות הכריזו על הקמת מדינת "מזרח טורקיסטאן" פעמיים, בשנת 1933 ובשנת 1944. אלא שהעצמאות האויגורית לא האריכה ימים, ובשנת 1949 השתלטו הסינים על חבל המריבה ומאז ועד היום נמשך מאבקם של האויגורים נגד הסינים בשינג'יאנג.

לנוכח הקשר האתני והדתי של האויגורים בסין עם העם הטורקי, מייחסים שלטונות טורקיה הנוכחיים חשיבות רבה למצבם. ב-2012 לדוגמה ביקר לראשונה בתולדות טורקיה ראש הממשלה דאז, ארדואן, בעיר הבירה של מחוז שינג'יאנג, אורומצ'י, כדי לעמוד על מצבם של האויגורים במו עיניו. לפני הביקור אך גם אחריו, ולמרות מעמדה של סין כמעצמה עולמית, לא היסס ארדואן למתוח ביקורת חריפה על הסינים בעניין יחסם לאויגורים. בשנת 2009 אף האשים את בייג'ינג שהיא מבצעת רצח עם באויגורים. עם זאת, ההתבטאויות החריפות נזנחו בנקל לטובת אינטרסים חיוניים לטורקיה ובשנת 2010 חתמו סין וטורקיה על שמונה הסכמים לשיתוף פעולה בתחומים שונים. יתרה מזו, ארדואן לא היסס להשתמש בסינים וב"ארגון שנגחאי לשיתוף פעולה" – הכולל את סין, רוסיה, קזחסטאן, קירגיזסטאן, טאג'יקיסטאן, אוזבקיסטאן, פקיסטאן והודו - כקלף מיקוח במגעיו עם האיחוד האירופי ועם נאט"ו. אנקרה הציגה את "ארגון שנגחאי" כאלטרנטיבה אפשרית לאיחוד האירופי, ואף הודיעה על כוונתה להצטייד במערכת הגנה סינית מפני טילים בליסטיים. כל זאת כדי להקטין לכאורה את תלותם בנאט"ו ולהראות כי לטורקיה יש אלטרנטיבות גם מחוצה לו (בסופו של דבר בוטל הפרויקט נוכח לחצי נאט"ו).

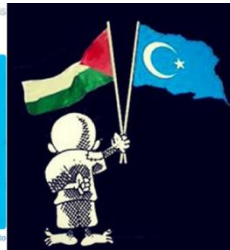
ברם, הסערה הנוכחית שפרצה סביב הסוגיה האויגורית ברשתות החברתיות והשתקפותה ברחוב הטורקי מעכבת, לכל הפחות, את ניסיונות ההתקרבות של הממשלה הטורקית לסין. מתחילת חודש רמדאן הופצו ברשתות שמועות לפיהן אסרה סין על האויגורים לצום במהלך חודש הרמדאן, ואף האכילה אותם בכוח כדי

למנוע מהם לקיים את מצוות האסלאם. בתגובה לשמועות הופצו ברשת קריקטורות שונות המצביעות על הלחץ הכבד, לכאורה, של השלטון הסיני על המאמינים האויגורים (בתמונה).

במסגרת המחאה הרשתית בעניין האויגורים העלו הגולשים תמונות בהן נראה דגל מזרח טורקיסטאן (המעוצב כמו הדגל הטורקי אך צבעו כחול), ההולך ומוצף ב"דם" המדומה לדגלה האדום של סין. כן הופצו גם קריאות ליציאה להפגנות בטורקיה וברחבי אירופה.²² תופעה מעניינת באה לידי ביטוי בעובדה שפעילים פרו-אויגורים השתמשו בהאשטאגים המוכרים מהסכסוך הישראלי-פלסטיני (בתמונה הימנית).²³ שימוש זה משקף את שליטת הגולשים בטכניקות להפצת מידע במדיה החברתית, שכן הוא מאפשר את הרחבת מעגלי החשיפה למאבק האויגורים

סין אסרה על הטורקים האויגורים לצום - עיני סיני -

וגיוס תומכים נוספים. בין המשתמשים בטכניקה זו היה גם חשבון הטוויטר הרשמי של המשט לעזה, "מאווי מרמרה".²⁴ ההקבלה לישראל שימשה אפוא טקטיקה יעילה עבור הגולשים במאמצי הדמוניזציה לסין ובהעלאת המודעות לעניין האויגורי.

התעמולה האנטי-סינית ברשת הקרינה גם על הרחוב הטורקי. כך לדוגמה קבוצות המשתייכות למפלגת התנועה הלאומנית (MHP) פשטו על מסעדה סינית באיסטנבול וגרמו לה נזק רב. תיירים קוריאנים, שנחשבו בטעות לתיירים סינים, הותקפו באיסטנבול ובכיכר העיר באליקאסיר ערך המון טורקי טקס "הוצאה להורג" לבובה בדמותו של מאו דזה-דונג. הלהבות התגברו אף יותר, לאחר שממשלת תאילנד החליטה לגרש לסין 109 פליטים אויגורים שברחו לשטחה בתקווה להגיע דרכה לטורקיה. בעוד הרשויות הסיניות האשימו את הפליטים הללו במעורבות בפעילות ג'יהאדיסטית נגד סין במסגרת ארגון דאע"ש, הרעישה הפרשה את הרשתות החברתיות הטורקיות, ותוך זמן קצר הסתערו המונים על הקונסוליה התאילנדית באיסטנבול והסבו לה נזק רב. הרוחות לא נרגעו גם לאחר הכרזה נחרצת של משרד החוץ הסיני כי האויגורים חופשיים לצום. סוכנות הידיעות הטורקיות "אנטוליה" אף שיגרה משלחת לשינג'יאנג כדי לעמוד על מצבם של האויגורים. בכתבה שפירסמה הייתה אמנם הנימה אנטי-סינית מובהקת ואף הודגש כי האויגורים חיים תחת דיכוי כבד, אך הסוכנות הבהירה כי הם רשאים לצום ולהתפלל, וכי השמועות בעניין זה חסרות בסיס. כדי להנמיך את גובה הלהבות הכריז הנשיא ארדואן על כוונתו לבקר בסין ב-28 ביולי 2015, והבטיח כי במסגרת ביקורו יועלה גם הנשוא האויגורי לדיון. באופן לא מפתיע, ניצלה התקשורת הממסדית את ההכרזה כדי להקנות לנשיא רווח פוליטי ולזכותו בתמיכת הלאומנים הטורקים. ברוח זו הכריז העיתון "יני אקוט" בכותרתו: "ביקור מפתיע של ארדואן לסין! הוא נוסע על מנת להזהירם".²⁵

לסיכום, הפרשה הבליטה את יכולתן ההרסנית לעתים של הרשתות בהפצת שמועות שווא המשפיעות במישרין גם על הרחוב ואף על המישור המדיני והיחסים הדיפלומטיים. אין ספק שהסערה הסבה נזק ליחסי טורקיה-סין והגבירה את דעת הקהל הטורקית השלילית ממילא ביחס לסין. אפילו כאשר הכריזו שתי המדינות ב-2013 כי בייגינג תספק לאנקרה מערכת הגנה מפני טילים, רק 27% מקרב הטורקים ראו את סין באור חיובי. כיום, על רקע השמועות על המצב בשינגייאנג צנח שיעור האהדה לסין ל-18%.²⁶ מנהיגי טורקיה מבינים כי אינם יכולים להתעלם מהלכי הרוח המתבטאים ברשתות החברתיות, והנשיא ארדואן אף ניסה למתן את העימות בקראו לשמר את האינטרסים החיוניים של אנקרה במזרח הרחוק ובעולם כולו. עם זאת, את הפרשה יש לראות גם בהקשר שאיפתה של טורקיה תחת ארדואן להצטייר כמעצמה שאיננה נרתעת מעימות עם מעצמות חזקות כסין, וכן כמגינתם של מיעוטים מוסלמים מחוץ לגבולותיה.

¹ <https://www.facebook.com/radio.farda/posts/10153473774823841>

² <https://www.facebook.com/kazemi.bk/posts/10200839088696149?pnref=story>

³ <https://twitter.com/NegarMortazavi/status/620831710834356224>

⁴ "Zarif to EU's Mogherini: Never Threaten an Iranian", סוכנות הידיעות "פארס", 8 ביולי 2015.

⁵

⁶ https://www.facebook.com/bbcpersian/posts/10153249261097713?comment_tracking=%7B%22tn%22%3A%22O.%22%7D

⁷ <https://www.facebook.com/manotvtv/posts/10153420005800979>

⁸ <https://www.facebook.com/1441464056152541/photos/a.1445425912423022.1073741828.1441464056152541/1.468430666789213/?type=1&theater>

⁹ <https://www.facebook.com/radio.farda/posts/10153473774823841>

¹⁰ <https://www.facebook.com/bbcpersian/posts/10153248487217713>

¹¹ <https://www.facebook.com/RadioZamaneh/posts/10155749483800705>

¹² <https://www.facebook.com/mehdi.parpanchi/posts/764245353697775>

Almeida, C. M., "Unravelling Distinct Voices in Moroccan Rap: Evading Control, Weaving Solidarities, and Building New Spaces for Self-Expression," *Journal of African Cultural Studies*, Vol. 25, No. 3 (September, 2013), p. 322.

¹³ A. Boum, "Youth, Political Activism and the Festivalization of Hip-hop Music in Morocco," in Bruce Maddy-Weitzman and Daniel Zisenwine Eds., *Contemporary Morocco: State, Politics and Society under Mohammed VI*, Routledge, New York, 2013, p. 161.

Ben-Layashi, S., "Feet on the Earth, Head in the clouds," *Contemporary Morocco*, p. 152.

¹⁴ "Moroccan Gay Men to be Tried for Violating 'Public Modesty' over Photo," *The Guardian*, June 15, 2015,

¹⁵ <http://www.theguardian.com/world/2015/jun/15/moroccan-gay-men-to-be-tried-for-violating-public-modesty-over-photo>

¹⁶ https://twitter.com/alaraby_en/status/612743951766781952 לדוגמה,

¹⁷ בדף של הקבוצה בפייסבוק יש כ-13,000 "לייקים", ובטוויטר יש לה למעלה מ-1,200 עוקבים.

¹⁸ <https://twitter.com/CollectifAswat>; <https://www.facebook.com/magazine.aswat?fref=fb>

"Thousands of Moroccans Protest Against Femen in Rabat", *World News*, June 5, 2015.

¹⁹ <http://www.morocoworldnews.com/2015/06/160166/thousands-of-moroccans-protest-against-femen-in-rabat/>

Soraya el-Kahlaoui, "A Message to Femen - Don't Hijack our Struggle," *Al-Araby*, June 18, 2015.

<http://www.alaraby.co.uk/english/comment/2015/6/18/a-message-to-femen-dont-hijack-our-struggle>; "Moroccan

---

LGBT Rights Group Distances Itself from Femen," *Morocco World News*, 12 June, 2015.
<http://www.morocoworldnews.com/2015/06/160731/moroccan-lgbt-rights-group-distances-itself-from-femen/>
 "Al-Fanana al-Libnaniya Majda El Roumi Tanfi Ta'aydha li-Nizam Bashar al-Assad," *Aks al-Sir*, May 31, 2015.²⁰
 : וראו גם במאמר <https://twitter.com/kasimf/status/515951203255988224/photo/1>²¹
<http://www.middleeasteye.net/news/fury-lebanon-over-tweet-criticising-army-1231857799>
 #DoğuTürkistan, #VarOlsunTürkMilleti, #turkestan, #genocide, #china, #katilçin, #doguturkistandakatliamvar,²²
 #doguturkistankanagliyor #doguturkistandaoructutmakyasak #kahhar #terroristchina #uygur #gökbayrak
 #uygurtürkleri #çin #eastturkestan
 #Gazze, #Filistin, #FreePalestine, #Gaza, #ihh, #killerisrael, #israel, #israelisterrorist, #babykillerisrael #özgürkudüs²³
 @mavimarmaratr²⁴
 "Erdoğan'dan sürpriz ziyaret! Çin'i uyarmaya gidiyor", *Yeni Akit*, July 4, 2015²⁵
<http://www.yeniakit.com.tr/haber/erdogandan-surpriz-ziyaret-cini-uyarmaya-gidiyor-79149.html>
 [Accessed: July 15, 2015]
 PEW Turkey Survey²⁶
[/http://www.pewglobal.org/database/indicator/24/country/224](http://www.pewglobal.org/database/indicator/24/country/224)
 [Accessed: July 15, 2015]